546

QVOD SIT VNICA DOCTRINÆ INSTITVENDÆ METHODVS, LOCVS E IX.

Animaduerſionum

P. Rami,

AD

Carolum Lotharingum Cardinalem.

PARISIIS,

Apud Andream Wechelum, ſub Pegaſo in vico Bellouaco: *Anno ſalutis*

1557.

547

QVOD SIT VNICA DOCTRINÆ INSTITVENDÆ METHODVS EX ARISTOTELIS SENtentia, contra Ariſtotelis interpretes, & præcipuè Galenum, locus è IX. Animaduerſionum P. Rami, Regij eloquentiæ & philoſophiæ profeſſoris,

AD

Carolum Lotharingum Cardinalem.

ΠΡΌΤΕΡΑ δὲ καὶ γνωριμώτερα, διχῶς· οὐ γὰρ ταυτὸν, πρότερον τῇ φύσει, καὶ πρὸς ἡμᾶς πρότερον· οὐδὲ γνωριμώτερον, καὶ ἡμῖν γνωριμώτερον. λέγω δὲ πρὸς ἡμᾶς μὲν πρότερα καὶ γνωριμώτερα, τὰ ἐγγύτερον τῆς αἰσθήσεως· ἁπλῶς δὲ πρότερα καὶ γνωριμώτερα, τὰ πορρώτερον· ἔστι δὲ πορρωτάτω μὲν, τὰ καθόλου

μάλιστα· ἐγγυτάτω δὲ, τὰ καθέκαστα· καὶ ἀντίκειται ταῦτ' ἀλλήλοις.

PRIORA *autem ſunt & notoria dupliciter: Non enim idem eſt prius natura, & ad nos prius: neque notius natura, & nobis notius. Dico verò ad nos quidem priora & notoria, quæ ad ſenſum propiùs accedunt: abſolutè autem priora & notoria, quæ longiùs à ſenſu remota ſunt: remotiſsima verò ſunt, quæ maximè ſunt vniuerſalia: proxima verò, quæ ſunt ſingularia: atque hæc inter ſe opponuntur.*

Cùm iam docuerit Ariſtoteles, omnem ſcientiam διανοητικὴν, ratiocinatiuam & aliunde deductã, è prioribus & notioribus eſſe, digreſsiúculâ, prioris & notioris duas ſignificationes exponit, Prius τῇ φύσει καὶ ἁπλῶς, naturâ & abſolutè: vt genus ſpecie, vniuerſale ſingulari prius eſt hoc modo: prius deinde πρὸς ἡμᾶς καὶ ἡμῖν, ad nos & nobis, vt ſpecies genere, ſingulare vniuerſali prius hoc modo eſt. Prioris autem ſignificationes paulò ſecùs in Categoriis diſtinguuntur, χρόνῳ, ἀκολουθήσει, τάξει, φύσει, αἰτίᾳ: tempore, conſecutione, ordine, natura, cauſſa: ἅμα δὲ χρόνῳ καὶ φύσει, ſimul autem tempore & natura. Simul igitur eſſe dicuntur res duobus modis, tempore aut natura: λογικώτερον etiã fuerat dicere,

dicere, prius duobus modis aliud alio dici, tempore & naturâ, quia quicquid αἰτίᾳ prius eſt, eſt etiam prius τῇ φύσει, vt in Categoriis docetur, cùm docetur cauſsâ prius, etiam naturâ prius eſſe. Atqui quod conſecutione prius eſt, etiam prius cauſsâ, vt ibidem & hîc docetur, cùm docetur principia generalia, cauſſas eſſe veras, &c. Et ibidem etiam ordine prius, cauſſa prius eſt, quia in artibus & diſciplinis generalia præcedunt, vt illic & hîc etiã docetur. Quare duobus tantùm modis aliquid prius & ſimul dicitur, tẽpore & naturâ: generalis notio ſpeciali, vniuerſalis ſingulari prior & notior eſt, itẽ poſterior & ignotior: illud ſimpliciter & naturâ, hoc ad nos & tẽpore, quia tẽpore pri⁹ cognouimus ſpecies, quã genus, & ſingularia, quã vniuerſalia. Omnis ſiquidẽ cognitionis humanę principiũ, eſt ſenſus & inductio ſingulariũ, vnde ſpecies & genera poſtea collecta & cõprehẽſa ſunt, vt decimoquarto capite huius, & vltimo ſecundi præcipietur. In Philoſophia libri quinti capite vndecimo, prius poſteriúſque itẽ modis aliquot diſtinguitur, res eòdem tamen ferè redit. Ergo ſpecies tempore priùs cognoſcitur, quàm genus: genus tamen vbi cognitum eſt, clarius eſt ſpecie & notius, priúſque conſecutione, ordine, cauſsâ, id eſt, ſimpliciter & naturâ. Sol (inquit Philoponus circa finem huius libri, Ariſtotelis ſentẽtiam ex ſecundo Philoſophiæ mutuatus) eſt ſua naturâ φανερώτατος καὶ γνωριμώτατος, clariſſimus & notiſſimus, ἀλλὰ ταῖς νυκτερίσι διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς ὁρατικῆς δυνάμεως, ἀόρατός ἐστι καὶ ἀμυδρός· ſed noctuis propter imbecillitatem viſiuæ potentiæ, inuiſibilis & obſcurus. Sic videlicet initio cognitionis, mentes infantium, noctuæ ſunt in generum notione caligantes: poſtea verò exercitatæ in ſingularibus, 'e noctuis fiunt aquilæ, & clarum ſolem intentis oculis intuentur. Ergo locus hic nos admonet, principia ſcientiæ διανοητικῆς, generalia & abſolutè priora notioraque eſſe, vt artes & doctrinæ omnes à generalibus & vniuerſalibus principiis ad ſpecialia ſingulariáque de-

ducantur, non autem priora cognitionis tempore, vt retrò ſurſum verſus à ſpecialibus & ſingularibus redeant ad vniuerſalia & generalia. Sed in hac prioris diſtinctione captioſum nonnihil eſt, quòd dicitur ſpecies prior eſſe nobis, & notior genere: nec enim ſequitur, Si ſpecies tempore notior ſit nobis, quàm genus, nobis eſſe notiorem genere: nec ex eo concludi poteſt, genera minùs eſſe nobis ac noſtris ſenſibus, quàm ſpecies, nota: Non enim efficitur, ſi ex tenui candela magnam aliquam facem accendero, non eſſe nobis & noſtris ſenſibus facem candelâ clariorem: Ita minimè efficeretur, genera quàm ſpecies (quanuis ab illis orirētur) non eſſe notiora clarioráque: imò verò totum contrà eſt: Quantò enim communior cognitio fuerit, tantò nobis notior: vt lumina tantò ſunt illuſtriora clarioráque, quantò maiora atque ampliora: quinetiam ſingulis rebus percipiendis generales illæ notitiæ imprimis vel in ſenſus occurrūt: Priùs animal, quod eminus mouetur, quàm hominem eſſe dicimus, & hominem, quàm Socratē, quod Ariſtoteles in Phyſicis docet: imò quod idem ferè Ariſtoteles docet tertio capite ſexti Topici, cùm ait definitionē ex iis componendam eſſe, quæ ſint notiora non ſolùm nobis, ſed etiam abſolutè ſuáque natura: *τὰ μὲν γὰρ τῆς τυχούσης, τὰ δὲ ἀκριβοῦς καὶ περιττῆς διανοίας καταμαθεῖν ἐστίν*· illa enim qualibet, hæc verò accuratiore & perfectiore cognitione cognoſcuntur. Quin ab initio nobis ſingularia notiora ſunt, *ἀκριβεστέροις δὲ γινομένοις ἀνάπαλιν*, eruditioribus autē factis contrà, vniuerſalia ſunt notiora. Ac fortaſſe etiam abſolutè notum non eſt id, quod omnibus notum eſt, *ἀλλὰ τοῖς εὖ διακειμένοις τὴν διάνοιαν*, ſed intelligentiâ bene compoſitis & affectis: quemadmodum & abſolutè ſalubre iis, qui corpus habent bene temperatum & affectum: vnde concludit, definitionē vitioſam, & reprehendendā eſſe, ſi non ſit vtroque notionis genere, & naturâ & nobis notior. Itaque ſi ſit animus rudis planè & ignarus rerum omnium, qualis

fortaſſe

fortaſſe ſit in infante, res primò ſingulares ſenſib⁹ apprehendet: cúmq; ex his ſingularibus notionibus vniuerſas notiones effecerit, ex iis res alias ſingulares eiuſdem generis, licet antea non viſas, non cognitas, ſenſibus tamen cognoſcet:& tantò celeriùs ac faciliùs, quantò magis vniuerſa magiſq; generalis notio fuerit animo cõprehenſa:vt,ſicut dixi, quod procul cernitur, corpus priùs eſſe dicet,quàm animal: & animal,quàm hominem: & hominem,quàm Platonem. At generales porrò notiones (vt ſunt definitionũ primarum, diſtributionum principum)ſi quid obſcuritatis habeant, cùm puero proponuntur, aliquot exemplorum inductione explanẽtur,vt principia ſunt explanãda. Quãobrem cùm genera ſpeciéſq; cognoueris, genera ſunt non ſolùm naturâ, ſed etiam nobis & noſtris ſenſibus clariora & notiora: nec credas, cùm genus ſpeciémq; noueris, ſpeciẽ eſſe nobis genere clariorem: ſed tamẽ intellige ab Ariſtotele methodũ, & artis formã rurſus hîc informari, vt in arte & doctrina pręcedãt abſolutè naturáq; ſua priora & notiora,id eſt, generalia & vniuerſalia, vnde ſpecialia & ſingularia abſolutè naturaq; ſua poſteriora & ignotiora diſcantur & ſciantur: Nam ſi ſcientia & doctrina ex abſolutè prioribus & naturâ notioribus progrediatur, certè ſi in vna doctrina multæ definitiones, partitiones, demonſtrationes fuerint, generaliores & vniuerſaliores,id eſt,per ſe,naturaque priores & notiores præcedent. Cùm igitur hæc doctoris præcepta didiceris,interrogatus de methodo & ordine collocandæ artis & doctrinæ, reſpondebis à prioribus abſolutè progrediendum eſſe. Generaliſſima(inquam) abſolutè priora ſunt ſubalternis: ab illis igitur ad hæc procedendum: ſubalterna abſolutè priora ſunt ſpecialiſſimis:ab illis igitur ad hæc progrediendum. Quid ſi(inquies)abſolutè priora deſint? Abſoluta certè methodus(inquam)deerit,& priora nobis aſſumentur, quæ ipſa tamen in vna arte perpetua eſſe non poſſunt,ſed erunt tanquam nęui in corpore,totum corpus

nunquam

nunquam efficient, & tamē conſequentibus quodammodo priora erūt & notiora, quia modo quodam etiā generaliora: vt ſi generis alicuius definitio partitióue ſumatur ex effectis, adiunctis, aut aliis argumentis non cauſſis, ea certè quanuis in re præſenti non ſit natura cauſſaque prior, tamē res ſic definita, conſequentibus generalior eſt: vt ſi ſubſtātia ex proprio vel accidente aliquo definiatur, hæc definitio naturâ prior re definita non eſt, attamen res ipſa definita, id eſt ſubſtantia ſubiectis generibus naturâ prior eſt. Ergo, vt dixi, intelligamus ab Ariſtotele rurſus artis ordinem & diſpoſitionē, id eſt, methodum (quam dico) informári: methodum, quam declarare quidem nō valdè difficile, vti verò, quàm difficillimum, vt iam dixi. Ex omnibus enim logicę artis partibus, nulla præceptis breuior, vſu autem & exercitatione & opere nulla maior, nulla difficilior. Quomodo ſunt artes collocandę? Notiora pręcedant, ait hæc methodus: ſic vno verbo tanta res comprehenditur: & tamen nihil adhuc philoſophis, magiſtris artium & doctoribus difficilius vnquā quicquam fuit. Illud eſt, quo cæteris philoſophis Ariſtoteles pręſtitit, ſi quid præſtitit: illud eſt, quo poſsit Ariſtoteles ipſe ſuperari, ſi quid ſuperari poteſt: & tantum certamen noſtrum de Logica, de hac ferè parte totum eſt, quòd Logica in Organo logico, non apto, & ad vſum artis congruo ordine deſcripta ſit. Hanc igitur viam ſpectari & cōſyderari maximè cupio, hanc collocationem perpendi: quæ cùm ſola & veriſſima eſt, tum Platoni & Ariſtoteli maximè probata & laudata. Plato in Philebo, in Phędro, in Charmide, & aliis locis celebrauit: Ariſtoteles in duobus capitibus videmus adhuc quemadmodum conprehenderit: In Phyſicis porrò & Metaphyſicis & Ethicis eandem verbis aliter proponere videtur, opere & exemplo aliter exercere. In Phyſicis enim ſtatim initio propoſuit oēs ſcientias ex principiorum, cauſſarum, elemētorum cognitione deduci, quia tum cognoſcamus, cùm cauſſas cognouerimus:

pro-

proptereáque primò definienda eſſe principia: ſic enim appellat ἀρχὰς, αἴτια, στοιχεῖα· eáque dicit ἁπλῶς καὶ τῇ φύσει σαφέστερα καὶ γνωριμώτερα, abſolutè & natura clariora & notiora: ἀσαφέστερα δὲ τῇ φύσει, σαφέστερα δὲ ἡμῖν· obſcuriora verò naturâ, notiora autem nobis dicit eſſe, συγκεχυμένα, confuſa & compoſita: tum verò ἐκ τῶν καθόλου ἐπὶ τὰ καθ' ἕκαστα δεῖ προϊέναι, ex vniuerſalibus ad ſingularia oportet progredi, inquit. Quę omnia cum pręſenti poſterioris analyſeos documento cõueniunt. A principijs (quæ notiora per ſe, ſuáque naturâ ſunt) incipiendum: ab vniuerſalibus ad ſingularia progrediendum: ſed in eodem ipſo capite totam rem verbis peruertere, & contraria omnino pręcipere videtur: πέφυκε δὲ ἐκ τῶν γνωριμωτέρων ἡμῖν ἡ ὁδὸς καὶ σαφεστέρων ἐπὶ σαφέστερα τῇ φύσει καὶ γνωριμώτερα· Naturalis verò via eſt à nobis notioribus & manifeſtioribus ad manifeſtiora naturâ & notiora: Et rurſus: διόπερ ἀνάγκη τὸν τρόπον τοῦτον προάγειν ἐκ τῶν ἀσαφεστέρων μὲν τῇ φύσει, ἡμῖν δὲ σαφεστέρων, ἐπὶ τὰ σαφέστερα τῇ φύσει καὶ γνωριμώτερα. Itaque neceſſe eſt hoc modo procedere ex ignotioribus naturâ, nobis verò notioribus, ad manifeſtiora naturâ & notiora. Quin (quò magis res tota confundi videatur) appellat illud συγκεχυμένον, ὅλον καὶ τὸ καθόλου· ex quo poſtea principia tanquam partes, manifeſta & perſpicua fiant, quæ prioribus contraria planè ſunt. Primus ſyllogiſmus à cauſsis incipit:

Ea per quæ ſcimus, primo loco tractanda ſunt:
Per principia, cauſſas, & elementa ſcimus:
Principia igitur, cauſſæ & elementa ſunt primo loco tractanda.

Secundus ſyllogiſmus ex effectis incipit:

Nobis notiora, primo loco tractanda ſunt:
Effecta & compoſita, ſunt notiora nobis:
Sunt igitur primo loco tractanda.

Repu-

Repugnantia doctoris hîc magna videtur. Scimus, inquit, cùm cauſſas nouimus: Itaque à cauſſis incipiendum. At contrà,

A notioribus nobis incipiendum:

Effecta, notiora ſunt nobis:

Ab his igitur incipiendum.

At Græci interpretes hanc ἀντίφασιν perſpicuè diſſoluunt. Cùm igitur primo ſyllogiſmo veram methodum Ariſtoteles inſinuet, ex elementis, cauſſis, principiis, quærit ſi principia difficultatis aliquid habeant, quomodo tradendæ ſint, & docet explicãda eſſe à craſſioribus & compoſitioribus, id eſt notioribus nobis, vt ſingularia exempla ſunt, communéſque (vt appellat) & dialecticæ rationes: Et illud nimirum eſt ὅλον καὶ τὸ καθόλου, quod hîc ait: ſic poſtea docet decimoquarto capite huius & vltimo ſecundi Poſteriorum, principia è ſenſilium & ſingularium rerum inductione colligi, & ſi collecta, difficultatis aliquid habeant, illinc etiam illuſtrari: Atque hac Græcorũ & Latinorum interpretum ſentẽtia, ſecundus Ariſtotelis ſyllogiſmus de methodo, de ordine formáque artium nihil præciperet, nec plures methodos inſtitueret, neque traderet quicquam quęſtioni noſtræ contrarium. Veruntamen Gręcis interpretibus tantæ rei iudicium ne permittatur: dixeris Ariſtotelis aliam ſententiam eſſe: denique hîc ab eo formam artis eam probari, qua proceditur à ſpecialibus & ſingularibus ad generalia & vniuerſalia: Age igitur, & hanc hypotheſim tuam defende, quòd Ariſtoteles progrediatur in Phyſicis ab effectis ad cauſſas, à ſpecialibus ad generalia: Ego contra te contendo, à cauſſis ad effecta, à generalibus ad ſpecialia totam hanc philoſophiam ab Ariſtotele inſtitui: videamus igitur vtrã methodum magiſter ipſe ſequatur, & ad quam opus ſuũ dirigat: ſi ab effectis ad cauſſas progrediatur, præceptum dicemus ex eius ſententia

tia ſic intelligẽdum fuiſſe:ſin incipiat à cauſſis, & progrediatur ad effecta,cõtrà dicemus intelligendum eſſe methodi præceptum , & ſic ab Ariſtotele iudicatum & probatum. Quid igitur ſit in totis Ariſtotelis Phyſicis? Octo primis libris natura definitur, diuiditur in materiam formamq́ue,materia declaratur,forma & eius in omni genere motus facultas explicatur: Sex proximis libris,naturæ genera diuidũtur,ſimplex in cœlo & elementis,compoſita ex his permiſtis efficitur , cuiúſque deinde ſpecies in meteoris , in animatis rebus exponuntur. Quid ergo?an non eſt generaliſsimum primo loco? an non ſunt ſubalterna ſecundo? an non denique ſpecialiſsima poſtremo? Ergo vera hæc methodus in Phyſicis ſeruatur:& quod verbis initio confundi videtur , id verbis melioribus eodem initio proponitur, & opere toto præclarè vindicatur,& à cauſsis ad effecta, à generalibus ad ſpecialia , ab vniuerſalibus ad ſingularia,à ſimplicibus ad confuſa compoſitaque proceditur,non contrà. De collocatione, de ordine & diſpoſitione & forma artium diſſerimus:vnam eſſe ex Ariſtotelis ſententia, imò doctrina & exemplo & teſtimonio contendo. Quinetiam eadem methodi quęſtio rurſus in Phyſicis agitatur toto ferè primo libro de partibus animalium , qua via quóque ordine phyſicæ res exponendæ ſint,vbi & hęc methodus à ſpecialibus ad generalia ab Ariſtotele præcipuè refellitur,tantum abeſt, vt probetur. περὶ πᾶσαν θεωρίαν καὶ μέθοδον ὁμοίως ταπεινοτέραν τε καὶ τιμιωτέραν , δύο φαίνονται τρόποι τῆς ἕξεως εἶναι, ὧν τὴν μὲν ἐπιστήμην τοῦ πράγματος καλῶς ἔχει προσαγορεύειν,τὴν τε οἷον παιδείαν τινά. In omni contemplatione docendique via, vel humiliore vel excellentiore, duo videntur eſſe habitus modi , quorum alter ſcientia rei, alter peritia quædam meritò poſsit appellari. Hîc demonſtrationem , propter quid ſcientiam: quòd res ſit, peritiam appellat, tum ſubiungit, πότερον κοινῇ κατὰ γένος πρῶτον,εἶτα ὕστερον περὶ τῶν ἰδίων θεωρητέον,ἢ καθ' ἕκαστον εὐθύς· Verùm communiter ſecundum genus primum,

de-

deinde poſtea de ſingulis propriè conſiderandum, an ſingularia protinus exequenda. Ac de cauſſis eadem ferè, quæ his Analyticis poſtea dicuntur de definiendo, diſtribuendo: vbi Empedoclem & Democritum, tanquam arte logica non ſatis inſtructos arguit Ariſtoteles, primúmque Democritum ait in Phyſicis ex cauſsis definitiones attuliſſe: Socratem definiendi diligentiâ ſuperiorem Democrito fuiſſe, ſed phyſicis ſpretis, totum ad ethica ſtudia conuerſum eſſe: leges partiendi proponit, quòd genus in duas diuidi differentias perpetuò non poſſit, nec priuationes pro veris differentijs haberi: denique propriè τοῖς ἐν τῇ οὐσίᾳ καὶ μὴ τοῖς συμβεβηκόσι καθ' αὑτὸ, eſſentialibus partibus nõ adiunctis per ſe: item τοῖς ἀντικειμένοις, oppoſitis: tum methodi quæſtionem concludit, ἢ τὰ καθόλου ὑπάρχοντα πρότερον εἰπεῖν, ἢ πολλάκις ταυτὸν λέγειν· τὰ δὲ καθόλου, κοινά· τὰ γὰρ πλείοσιν ὑπάρχοντα, καθόλου λέγομεν. Aut vniuerſalia priùs explicanda eſſe, aut ſæpius idem dicendum: vniuerſalia verò, communia: Quæ enim in pluribus inſunt, vniuerſalia dicimus, ait. Ergo Ariſtoteles methodum à ſpecialibus ad generalia refellit, & cõtrariam à generalibus ad ſpecialia non ſolùm verbis verè inſtituit, ſed reipſa & exemplis exequitur, & communia primò atque vniuerſalia, deinde propria & ſingularia interpretatur: genera ſpeciéſque definiendo & partiendo, tum proprietates ortus, interitus, accretionis, diminutionis, vigiliæ, ſomni, progreſſionis & reliquarum qualitatum demonſtrat. Quo Ariſtotelis loco ſingularis illa ratio cõſideranda diligenter eſt. Periſſologia, inquit Ariſtoteles, abſurda continget, niſi generalia præcedant, idemq́ue ſæpius dicendum erit: periſſologia hęc & ταυτολογία eadem paulò pòſt ab Ariſtotele ipſo rurſus capite quinto, vt abſurda res, allegabitur: periſſologia, inquam, qualem in Organi libris infinitam commonſtramus. Ergo methodus & collocatio artis à generalibus & vniuerſalibus cauſsis atque principijs in phyſicis ipſis & præce-

pris

552

ptis & exemplis non ſolùm neceſſaria, ſed ſola & vnica traditur & approbatur: ſomniumque illud inſtituendæ artis ab effectis & notioribus nobis abunde contrarijs & præceptis & exemplis refellitur. Locus in Philoſophia lib. 7. cap. 4. cõſimilis eſt, quòd à notioribus nobis ad naturâ notiora progrediendum videatur: ſed quia refutatio conſimilis eſt, prætereo, & de metaphyſici operis confuſione quæſtionem, in octauum huius libri caput differo. Eadem methodi & collocandę artis quęſtio primo Nicomachiorum Ethicorum reuocatur, & videtur rurſus idem turbari.

μὴ λανθανέτω δὲ ἡμᾶς, ὅτι διαφέρουσιν οἱ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν λόγοι, καὶ οἱ ἐπὶ τὰς ἀρχάς· εὖ γὰρ πλάτων ἠπόρει τοῦτο καὶ ἐζήτει, πότερον ἀπὸ τῶν ἀρχῶν, ἢ ἐπὶ τὰς ἀρχάς ἐστιν ἡ ὁδός· ὥσπερ ἐν τῷ σταδίῳ ἀπὸ τῶν ἀθλοθετῶν ἐπὶ τὸ πέρας, ἢ ἀνάπαλιν· ἀρκτέον μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν γνωρίμων· ταῦτα δὲ διττῶς, τὰ μὲν γὰρ ἡμῖν, τὰ δὲ ἁπλῶς· ἴσως οὖν ἡμῖν γε ἀρκτέον ἀπὸ τῶν ἡμῖν γνωρίμων.

Nec illud (ait Ariſtoteles) nos lateat, diuerſas eſſe diſputationes, & quę à principijs oriuntur, & quæ ad principia referuntur: Præclarè enim Plato dubitauit, atque hanc quæſtionem attulit, vtra via tenenda eſſet, vtrùm quæ à principijs, an quæ ad principia: quemadmodum in ſtadio, ab ijs qui præmia curſoribus proponunt ad metam, an contrà à meta ad illos curritur. Nam diſputationis initium à rebus notis & perſpicuis ducendum eſt, quarum duo ſunt genera: aliæ ſiquidem ſunt notæ nobis, aliæ ſuapte natura: fortaſſe igitur incipiendum nobis ab ijs rebus, quæ ſunt cognitæ & exploratæ nobis.

Hic locus videtur veræ illius methodi turbator alter, & videtur ab effectis ad cauſſas, à notioribus nobis ad naturâ notiora progreſſum nobis imperare. De quo dicerem, quod è phyſicis principiis iam dixi, diſputationem hic de principiorum moralium inſtitutione

eandem

eandem tractari. At id, ſi lubet, negato, & quod Ariſtoteli placeret, defendito: totã doctrinam à rebus, quæ nobis notiores ſint, ad res naturâ clariores inſtitui recta via poſſe, idque iter in Ethicis ſecutum eſſe. Agedùm, Ariſtotelicam analyſim, Ariſtotelica principia, ſenſum, inductionem, experientiam, obſeruationem rurſus hîc adhibeamus: imò verò doctoris ipſius exemplum & teſtimonium cum præcepto & regula conferamus. Dixerit, vt tu vis, qui nobis hæc opponis, artes ab effectis ad cauſſas, à notioribus nobis ad naturâ notiora, à ſpecialibus denique ad generalia inſtituendas eſſe: Videamus igitur quid agat ipſe, & quo modo in eo ipſo loco philoſophiam ethicam deducat. Quid igitur? quomodo progreditur? Definitionem primo loco ſtatuit, beatitudinem definit, genera deinde diuidit, alteram in actione, alteram in cõtemplatione: poſtremò generis vtriuſque ſpecies ſuo loco deinceps exponit. Ergo progreditur à cauſsis ad effecta, à notioribus naturâ ad nobis notiora, progreditur denique à generalibus ad ſpecialia: quia generalia, cauſſæ ſunt ſpecialiũ, quia generalia ſpecialibus notiora ſunt, vt in his Analyticis capite viceſimo primi docetur. Quamobrem nõ ſolùm Platoni, ſed etiam Ariſtoteli videmus hanc ſingularem & vnicam faciendę artis & collocandæ ſpeciem placuiſſe: & ſicubi Ariſtoteles verbis aliud videtur oſtentare, reipſa tamen & veritate hanc ipſam, non aliam ſequitur, & ſibi probatam, teſtimonio iudicióque ſuo profitetur. Atque Ariſtotelei, qui logicum Organum nobis ita compoſuerunt, vt compoſitũ nunc habemus, Ariſtoteleæ philoſophiæ ſe valdè ignaros declarant fuiſſe, qui non potuerunt generalia & vniuerſalia ſecernere, & ea præponere. Inuentio tota de generibus mediorum, principiorum, argumentorum ſine diſpoſitione ſyllogiſmi vel methodi doceri, imò exerceri etiam poteſt: Diſpoſitio autem enuntiationũ ſyllogiſmi & methodi, ſine rebus inuentis eſſe nulla poteſt, naturáque planè poſterior eſt. Vtranque igitur

partem

partem interpretes è toto Organo ſeligere,& priorem illam priore loco, poſteriorẽ hanc poſteriore, ad hanc Ariſtotelis methodum collocare debuerant. Hanc in Organo, imò in tota Ariſtotelis philoſophia regulam tam magnificam, tamque præſtantem cùm non viderint, nil iam mirum eſt, in totis logicis tam ſæpe nil vidiſſe. Vna in Organi logici interpretibus erroris perpetua cauſſa eſt, quòd Logicæ vſum neſcierint, quòd analyſim nunquã adhibuerint, quòd argumenti enuntiatiq; vim, quòd medij ſyllogiſmum, quòd vniuerſæ artis methodum nunquam ſpectarint, quòd experientiam artis, inexperiẽtiam, caſus parẽtem eſſe non meminerint: altercati tantùm ſunt, altercationum ſuarum in exemplis veritatem & fructum nunquam experti ſunt, proptereáque vt barbaris de Grammatica, ſic logici vſus ignaris de Logica nihil credendum, nihil cõfidendum. Porphyrius, Ammonius, Philoponus, Simplicius, & reliqui, qui Logicam (quam nunc Ariſtotelis nomine tenemus) non ex Ariſtotelis principijs perpendere & componere, ſed qualemcũque acceperant, pro ſuo arbitratu tradere voluerunt, duas vias in deſcenſu aſcenſûque finxerunt, rectam alteram, alteram inuerſam: analyſim & geneſim nominãt: vt per analyſim finem primò, deinde fini proxima, poſtremò reliqua, vt erũt propinqua vel remota, ita priùs poſteriúſq; cogitemus: per geneſim contrà opus ordinemus ex eo loco, vbi analyſis deſierat, tandemque eam concludamus, vbi analyſis incœperat: analyſis denique à craſſiſsimis maximéque compoſitis deſcẽdat ad ſimplicia: geneſis contrà à ſimplicibus ad compoſita perueniat. Ac de analyſi dialecticæ artis ſic præcipiunt, tres animis noſtris occurrentiũ viſorũ eſſe diſtinctiones, cùm aliquid perſuadere aut probare velimus, ſciẽtiam primò & veritatem: quę ſi deſit, probabilitatem & opinionem: quę etiam poſtremò ſi nulla ſit, captiunculam aliquam ſophiſticam prehendi: qua quod volumus, perſuadeamus. Veritatem porrò aiunt demõſtratiuo, opinionem

nionem dialectico, captionem ſophiſtico ſyllogiſmo informati. Quare primus ſit analyſeos gradus, demonſtratiuus ſyllogiſmus, ſecundus dialecticus, tertius ſophiſticus: deinde aiunt tres illas ſpecies demonſtratiuorum, dialecticorum, ſophiſticorum ſyllogiſmorum cognoſci non poſſe, niſi generalis doctrina ſyllogiſmorum cognita ſit: ſyllogiſmum enuntiationibus, enuntiationes nominibus & verbis fieri, hæc è Categorijs accipi: ſic analyſis interpretum primo loco poſteriora Analytica, ſecundo Topica, tertio Elenchos, quarto priora Analytica, quinto ἑρμηνείαν, ſexto Categorias à fine procedens ad initium, contemplatur: eademq; analyſis, θεωρία vocatur à Simplicio: γένεσις verò, quæ dicitur ab eodem etiã πρᾶξις, ἀνάπαλιν ὁδὸς, contrà progreditur, ab initio recurſis ijſdem gradibus ad finem: à Categorijs per ἑρμηνείαν ad Analytica priora, poſteriora, Topica, Elenchos. In quo quàm multiplex & varius ſit error, diligenter animaduerti velim. Dicunt interpretes primo loco finem, ſecundo, proxima fini, tertio tertia, ac deinceps reliquis locis reliqua, vt erunt fini viciniora, aut ab eodem remotiora, ſic priùs poſteriúſue ſubducenda. Hæc rerum per tales gradus ſubductio, methodus eſt Ariſtotelica, quam ſequor & laudo: In quam interpretes, licet id minimè reputantes, tamen quocunq; conſilio faciant, incidũt, quia via hæc progreditur à naturâ prioribus & notioribus, à generalioribus denique prænotionibus. Nam ſi finis eſt, ſunt etiam ad finem relata, non contrà: & in reliquis inferioribus eodẽ modo, & quò quidq; generalius, eſt, tantò αἰτιώτερον, magis cauſſa: tãtò magis accedit εἰς τὸ ἁπλοῦν καὶ τὸ πέρας, ad ſimplex & finem: tantò eſt ἐπιστημονικώτερον καὶ ἀρχοειδέστερον, ſcientiæ & principio vicinius, vt Ariſtoteles docebit viceſimo capite huius. Hoc igitur in his interpretibus approbo & laudo. Dicunt artes hac via inueniri: hoc Ariſtotelicæ philoſophiæ contrarium eſt, non approbo, non laudo. Omnium enim artium inuentio & obſeruatio, à ſenſi-

bus

55

bus oritur,& inductiōe ſingulariū aſcēdit ad ſpecialia: à ſpecialiū inductione ad generalia, vt decimoquarto capite huius Ariſtoteles docebit. Error interpretū hic primus eſt, quòd hui⁹ ἀναλύσεως nomine talē artiū inuentionē confingūt. Dicunt finē Logicę eſſe demōſtrationē, ꝓximè ſequi ex ordine Topica, Elenchos, priora Analytica, ἑρμηνείαν, Categorias. In quo, toto cœlo aberrāt. Ex Ariſtotelis autē loco malè intellecto (vt ſecundo Animaduerſionū libro docui) demonſtrationē, Logicæ finē fecerunt. At finis eſt bene diſſerere: quod prima Logicæ definitione cōprehenditur, & comprehēdi oportere Ariſtoteles ipſe docet, vt ibidē copioſiùs diſſerui: proximè finē ſequentia, nō ſunt Topica & Elenchi, ſed (etiā ſi libros Ariſtotelis retinere velles) poſito per definitionem generali fine, inuētio in Categoriis, Topicis, proximè ſequebatur: tum diſpoſitio in Interpretatione, Analyticis: poſtremùm ſequerentur vitia vtriuſq; partis in Elenchis. Hic ſecūdus eſt error in exemplo: nec enim finē, nec è fine ſecundo, tertio, ac deinceps locis deducta aſſumunt. Tertius error eſt in geneſi: nam cùm illo ordine vero, & Ariſtotelicæ methodi proprio res ſumpſerint, ordine cōtrario docendas & collocandas eſſe præcipiunt. In qua regula tam vehementer errant, quàm errauerant in exemplo proximo. Etenim ſi vera eſt Ariſtotelis doctrina (vt Ariſtotelis interpretes hi veram eſſe putant) omníſq; doctrina à generalibus prænotionibus, à naturáq; prioribus & notioribus ſit inſtituēda: cùm ſuperior ἀναλύσεως καὶ θεωρίας via à priorib⁹ naturâ & notioribus procedat, quomodo cōtraria γενέσεως καὶ πράξεως via à priorib⁹ naturâ, & notioribus incedet? nec enim poſſunt iiſdē eadem eſſe priora ac poſteriora, vt tertio capite huius dicet Ariſtoteles. Quare ſecunda hęc intepretū regula falſa, & contra Ariſtotelis doctrinā ficta eſt: & hic tertius eſt error: in quo etiam video hos interpretes, geneſeos ac praxeos nomine, diſpoſitionē obſcurè & confusè comprehendere, vt antea nomine analyſeos, inuentionem: imò verò Ariſtotelis veram methodum, iſta geneſeos

via ſequi volunt,quia putant à ſimplicibus ad cõpoſita, id eſt,à generalibus ad ſimplicia (vt Ariſtoteles viceſimo capite huius interpretatur) iſta via ſe deſcendere. Sic imprudentes Logicam permiſcent. Quartus error eſt in exemplo:Nec enim à Logicæ fine longiùs abſunt Categoria & Interpretatio,quàm ſyllogiſmus: Nã ſingulis ſæpe propoſitionibus ſine ſyllogiſmo ratiocinamur, & Logicę finẽ aſſequimur:vt definiẽdo, partiẽdo, artes deniq; ferè totas inſtituẽdo, vt iã diſſerui. Quare Categoria & Interpretatio,vnde enũtiationes ſumuntur,propiores Logicę artis fini ſunt,quàm ſyllogiſmus. Syllogiſin⁹ ſine propoſitionib⁹ nullus eſſe poteſt: Ergo ſyllogiſm⁹ eſt naturâ poſterior & ignotior, & à Logicę fine remotior.Quare falluntur hi interpretes,nec ſunt à fine remotiſſima,quæ remotiſsima putant. Quintus error eſt incõſtãtis cõmenti planè ridiculus & abſurd⁹, quòd interpretes iubent in Logicæ geneſi & praxi eoſdẽ ἀναλύσεως καὶ θεωρίας gradus, ſed inuerſos repeti: at cùm per Categorias, ἑρμηνείαν, ad priora Analytica regreſſi ſunt, deinceps, vt itionis & reditionis iter idem probarent, collocare debuerant quarto loco Elenchos, quinto Topica, poſtremo poſteriora Analytica. At ſuæ propoſitionis obliti,antepenultimo loco poſteriora Analytica, penultimo Topica, vltimo Elenchos collocãt: quod tã fatuũ commentũ Philoponus videtur in poſterioribus Analyticis ſenſiſſe: ideóq; poſteriorib⁹ Analyticis Topica prępoſuiſſe.Quare videm⁹ quot errores in vno interpretũ commẽto lateant, quibus Ariſtotelis Logicã ſatis obſcurã per ſe,tamẽ obſcuriorẽ ac difficiliorẽ factã habemus:verã methodi regulã,ἀναλύσεως nomine imprudentes proponũt,ſed ad artiũ inuentionẽ falſò referunt,ſed exemplũ falſum ſubijciũt, ſed ei nomine γενέσεως,diſpoſitionis cõtrariã regulã falſam opponunt: imò falſæ regulæ & falſum & inconſtãs exemplũ confingũt.At ſi interpretes hi, Ariſtotelis Logicam probè noſſent, analyſin nunquam feciſſent geneſi priorem,ſed contrà,geneſin analyſi,vt Ariſtoteles fecit priorũ Analyticũ in primo:feciſſentq; omnino cum de-

ctore ſuo geneſeos analyſin, non cõtra magiſtri ſui doctrinã, analyſeos geneſin: Artẽ deniq; Logicã à naturã prioribus & notioribus inſtituendã curauiſſent, quãuis inductione naturâ poſteriorũ & ignotiorum paulatim eſſet inuenta. Quapropter interpretes hi (quod tam ſępe ab eorum vitijs coactus repeto) non modò Logicæ artis vſum nullum tenuerũt, ſed ne artem quidẽ (quam interpretandã ſuſceperant) intellexerunt. At Galenus (dicet aliquis) omnibus his interpretib9 antiquior, qui Ariſtotelis Logicam interpretatus eſt, & quindecim de demonſtratione libris eſt æmulatus, non vnicã illam à generalibus & vniuerſalibus methodũ, nec vnicũ illũ diſponendæ artis modũ efficit, ſed interpretũ analyſin & geneſin, & pleraſq; etiã alias methodos inſtituit. At cur Galenus nobis obijcitur, quẽ præcipuũ Ariſtotelicę animaduerſionis authorẽ habemus? qui in tota philoſophia, nullã hominis cuiuſquã opinionẽ, ſed experientiam vnicã, ac certã demonſtrationẽ pro ſingulari veritatis regula habuerit? ſeruóſq; appellare ſolitus ſit, qui ſe Hippocrati, Platoni, Ariſtoteli, vel vni alicui addixiſſent? qui Logicæ exercitationẽ (quã tãtoperè requiro) in tota hominis vita requirit? qui apodicticæ meditationẽ (quam poſtulo) in ſingularium artium conſideratione & diſquiſitione, in rebus ad vitæ actiones vtilibus exigit? Aſpaſio & Adraſto Peripateticis poſterior quidem Galenus fuit, cùm eos ipſe citet. Alexandri Damaſceni æqualis: Alexãdro Aphrodiſeo paulò ſuperior: Porphyrio certè, Ammonio, & ijs (quos antea nominaui) multis tẽporibus ſuperior ac maior fuit: neq; de Logica ſolos eos demõſtrationũ libros, ſed ferè centũ cõſcripſit: qui ſi extarent, quærerẽ quid nobis præciperent: quanquã ex multis Galeni locis video in illis demõſtrationum libris totã de medijs & argumẽtis, de ſyllogiſmorum figuris ac methodis Logicam confuſam fuiſſe: in iiſq; logicas Ariſtotelis argutias nõ diffiteor à Galeno tã liberè notatas eſſe, quàm cęteris in libris phyſici Ariſtotelis errores ab eodem ſunt animaduerſi. Sed tamen

de Galeni authoritate ac methodis iã videamus, & de tanti viri doctrina reſpondeamus. Etenim ex omnibus Ariſtotelis interpretibus (quos primo libro recenſui) nullum Galeno præſtantiorem fuiſſe iudico, & in quo plures laudis dotes videam: Ingeniũ eſt ſummum, eloquentia quãuis iuuenili quadam & pluſquàm Aſiatica copia redundãs, otio tamen abundãtibus nõ iniucunda: diligentia in ſcribẽdis libris maxima: & (quod mea quidẽ ſentẽtia omnia illa ſuperat) liberum & ſyncerum in philoſophãdo ſtudium: ſic finem rerũ, ſic vſum artiũ, ac verũ fructũ ſibi proponit: ſic eodẽ motus argumẽto non ſolùm virtutẽ magnificè laudat, ſed vitiũ liberè reprehẽdit: veterẽſq; philoſophos arguit, quòd lectarum vel auditarũ rerũ cõmentitijs & falſis inuentis temerè crediderint: quę legerãt vel audierãt, an vera eſſent, nõ explorarint, ad veritatis principia αἴσθησιν, ἐμπειρίαν, nõ reuocarint. At quãuis Galenus talis tãtúsq; philoſophꝰ in quãplurimis rebus fuerit, attamẽ quid de methodis docuerit, animaduertamꝰ. Appellat modò μέθοδον, modò θεωρίαν, vt Simpliciꝰ, modò διδασκαλίαν τάξεως. Verba mittamus, rẽ teneamus. Dico cùm totius artis materia ſit inuẽta, definitiones, regulæ, partitiones, cæteráque omnia decreta cõſtiterint, cũ ſit etiã materia illa iudicata, totius huius ſciẽtificæ & artificioſę materię diſpoſitionẽ vnicã eſſe, à naturã prioribus & notioribus: & appello, ſi patiare, methodum: Tu mihi in iſto nomine, in iſta definitione, ſi Galenum opponis, & plures ab eo diſponẽdæ artis vias verè inſtitui dicis: id nego. Ac ne qua nobis è verbo controuerſia creetur, & Galenus aliud fortaſſè ſignificet, aliud ſermo noſter accipiat, hypotheſin cõtradictionis tuæ ſtatuamꝰ: tibi enim Galeni authoritatem contra nos appellanti, tuæq; hypotheſi iam reſpondeo. Quomodo igitur Galenus methodum definire tibi videatur, audiamus. Ego verò, ait, firmo quæſitarum rerum veritatem te adepturum eſſe, ſi primùm viæ ad eam ducentis initium cognoueris: à qua aberrans in multos rationum errores incides. Iiſdem autem

autem iudiciis (quibus principiũ adeptꝰ ſis)obtinebis, quid è principio ſecũdum, deinde ſimiliter tertium, ac deinceps vnumquodq; conſequatur. Hîc methodum, de qua præcipio, definire tibi videatur Galenus initio libri noni de placitis Hippocratis & Platonis: eáq; definitio ibidem paulò pòſt iteratur, vbi iubet Hippocrates, ęgrotãtis hominis faciem cum valentis facie comparandam, vt morbus cognoſcatur. Tum Galenus ait, Videtur prognoſticę notionis à naturæ maximè cõtrariis initiũ feciſſe, quæ ſint maxima & omnibus cognitu facillima: hęc qui aſſecutꝰ erit, poterit facilè ad proxima inter ſe & coniuncta deſcendendo paulatim peruenire. Hîc rurſus methodicę collocationis(de qua loquimur, & quam vnicã probamus & ſequimur)ſpecies tibi videbitur à Galeno definiri. Quã definitionẽ ſi ſequare, eámq; rẽ, methodũ velis appellare, & methodi nomine cõtra me dicas, hãc primi, ſecũdi, tertij, quarti diſpoſitionẽ à Galeno locis, de quibus diſſeremꝰ, intelligi: & plures artis collocãdæ vias ac methodos tales à Galeno cõſtitui, re ipſa iã, nõ verbo diſsidemus. Varia igitur ſic definitæ methodi genera ex tua ſentẽtia Galenus inſtituet, & quidẽ, quod animaduerti, locis quatuor: quorum locorũ tres primi ſunt in hoc eodem de placitis Hippocratis & Platonis libro, poſtremus in alio opere. Sed iam de ſingulis agamus. Primus eſt de comparatione ſimilium & diſsimilium, quorum ἀκριβῆ γνῶσιν εἰς μεθοδικὴν ἁπάσης τέχνης σύστασιν, accuratã cognitionẽ ad methodicam cuiuslibet artis conſtitutionem per ſe ſufficientem & idoneã videri Galenus ſcribit: tantùm hanc methodum extollit: & tibi rurſus videbitur hîc de methodo noſtra loqui. Eſt autem locus hic initio libri, vbi Galenus Hippocratis locũ de ſimilitudine & diſſimilitudine ſic interpretatur: ἢ ὅμοια, ἢ ἀνόμοια, ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τῶν μεγίστων καὶ ῥᾷστων, ἀπὸ τῶν πάντως πάντῃ γινωσκομένων, ἃ καὶ ἰδεῖν, καὶ ἀκοῦσαι ἔστιν, ἃ καὶ τῇ ὄψει καὶ τῇ ῥινὶ καὶ τῇ γλώσσῃ καὶ τῇ γνώμῃ ἔστιν αἰσθέσθαι, οἷα γιγνώσκομεν, ἅπασιν ἔστι γνῶναι. Similiáne ſint an diſsimi-

lia, primùm à maximis & facillimis, à notis omnino vſquequaq;, quę & videre & audire liceat, quæq; liceat percipere & viſu & naribus & lingua & mente, quibus cognoſcimus, omnibus licet cognoſcere. Hæc Hippocratis oratio de ſimilitudinis & diſsimilitudinis cognoſcendæ vię, vera eſt, & eã methodũ docet, quã Ariſtoteles docet, & quã ex Ariſtotele ſequimur: ab iis népe incipiendũ, quæ maxima ſunt κατὰ χρεῖαν καὶ δύναμιν, vſu & facultate, vt verè Galenus interpretatur. & prorſus notiſſima tum ſenſui, tum menti, id eſt (vt Ariſtoteles loquitur) tum abſolutè naturáq;, tum nobis ac ſenſibus noſtris. Hæc, inquã, Hippocratica methodicæ progreſſionis ratio, vera eſt, qua principia primo loco diſponantur, quia facillima, quia maxima, id eſt notiſſima & generaliſsima, quia αἰτιώτατα, ἐπιστημονικώτατα · tum de principiis conſequentia, loco ſecundo ſecunda, tertio tertia, quarto quarta, ac deinceps reliqua, vt ſint maiora faciliorá que: Atque hæc ordinis collocationíſque præceptio generalis & communis eſt omnium diſputationum, omnium artium: nec ſolúm ad iudicandum, quæ ſimilia & diſſimilia, ſed omnino ad omnem vel vnius argumenti, vt ſimplex rei vnius & vnica explicatio demonſtratióue fuerit, vel longioris diſputationis quæſtionem perpendendum & æſtimãdum. At Galenus hanc artificioſæ diſpoſitionis formã in hoc Hippocratis loco non animaduertit, ſed quæſtionem, ad quam diſceptandam & deducendam methodus hęc ab Hippocrate adhibebatur, pro methodo ipſa accepit: & ſimilitudinis diſſimilitudiníſque quæſtionem pro quæſtionis ipſius explicatione & tractatione ſumpſit: ſimilitudinemque ac diſſimilitudinem nobis tradidit pro methodo, quæ principia, quæ maxima & facillima & notiſſima, deque iis deriuata ſecũda, tertia, quarta ſuis quæque locis inſtitueret. Quæ indiligentia (ne quid de viro alioqui diligentiſsmo grauius dicã) magna eſt. Similitudo quidem & diſsimilitudo, argumenta ſi aptè ſumantur, illuſtria quidem illa & ſplendida ſunt, &

em-

empiricorum analogiſmum illum continent, de quo in optima ſecta Galenus tam multa diſſerit, & in empiricæ ſectæ compendio: at ordinis nullam nobis viam oſtendunt. Nec Hippocrates, ſimilitudinis & diſsimilitudinis argumentum illud pro diſpoſitione & ordine artis tradidit, ſed viam & hoc & cæteris argumentis vtendi docuit. Materia domus eſt in lapidibus, lignis cæmentis: forma domus eſt in lapidum, lignorum, cæmentorum apta compoſitione & collocatione: Lapis, forma domus non eſt: ita eſt in omni diſputatione. Materia diſputationis eſt in cauſsis, effectis, genere, ſpecie, toto, parte, ſimilitudine, diſsimilitudine, & cæteris argumētis: Forma diſputationis & collocatio eſt in ordine primorū, ſecundorū, tertiorū: Similitudo igitur ipſa, materia eſt, quæ methodico ordine tractatur & diſponitur: non eſt ipſa diſpoſitio, non eſt deniq; methodus, de qua loquimur. Quare Galenus materiam nobis pro forma, rem diſponendam pro diſpoſitione, methodi materiam pro methodo ipſa tradit, ſeque ipſum & homines ſibi addictos fallit. Atque id ſcholaſticum magiſtri alicuius ſomnium fuiſſe ſuſpicor, Galeni inuentum & iudicium nullū eſſe arbitror: errorem hunc totum non aliunde profectum ſæpe iam in Ariſtotelicorum interpretum erroribus moneo, quàm quia Logica definita his nulla ſit, partium nulla diſtributio facta ſit, vt intelligeretur methodus ipſa deniq; in certa Logicę & ſua parte cōſtituta. Si Galeni excuſandi gratiâ dicas ab eo methodi nomine argumentum facile & euidens intelligi, ad inuentionis materiam recurris: artium diſpoſitionem (quam tamen definiri à Galeno & cogitari & præcipi dicebas, quam etiā in iſta diſputatione nobis opponebas) omnino deſeris: neq; nobis de methodica diſciplinarū collocatione pręcipiētibus, Galeni authoritate obſiſtis, ſed tibi ipſi contradicis, qui definis aliud, deinde conuict⁹ aliud intelligere te dicis: de ordine & via collocandarū artiū diſputo: vnicā collocationis eius formā defendo, & Platonicam atq; Ariſtote-

ſtotelicam eſſe doceo:tu contra me diſputas,& Galenũ opponis, & tandem iuſto & legitimo certamine ſuperatus non te dedis, ſed pugnantia tecum & contraria comminiſceris. Maius verò eſt, quod Galenus eiuſdẽ ex ſimilibus ac diſsimilibus ſomniatæ methodi non ſolùm Hippocratem,ſed Platonem quoq; authorem efficit. At Plato,ſicut Hippocrates, cõparationẽ ſimilium & diſſimiliũ perſæpe adhibuit ac celebrauit:In ea verò nullã ordinis ſpeciẽ conſtituit: Hippocrates, inquã, & Plato in ſimilitudine & diſsimilitudine locis à Galeno citatis nullã diſpoſitionis artificioſæ viam,nullam methodũ collocãt:Methodum dico, qualem tibi Galenus primũ videbatur etiã eo ipſo libro definire,quæ à principijs, id eſt maximis & facillimis & notiſsimis incipiat, & ad ea deinde progrediatur, quæ ſecundo deinceps & tertio loco, vt naturâ ſecũda ſint ac tertia ſubſequãntur:& Hippocratis Platoníſq; exẽpla,quæ Galenus multis verbis perſequitur,ad propoſitã methodicæ diſpoſitionis formã nihil attinẽt: comparationes ſunt egregiæ,ſed quę methodicæ gradationis ſpatia illa nequaquam oſtendunt:quæ quid primum, quid ſecundũ, quid deinceps eſſe debeat,non exprimunt. Quare cùm Galeni librũ legeris,& ea quæ moneo,vera eſſe deprehenderis, aut noſtræ diſputationi deſines authoritate Galeni intercedere, cũ videas eũ de materia artis, nos de forma dicere:aut ſi de forma propter illas definitiones eum loqui ſentias, mirabere Galenũ Galeni tã diſſimilẽ hîc eſſe:& in ſcholaſticis inertium magiſtrorum (quos alioqui tam libris interdũ reprehẽdit)commentis tam ſimplicẽ,tãmq; credulũ fuiſſe: Atq; hæc de prima methodo:In ſecũda quod Galenus præcipit, mirabile mihi fuit, & quod cũm iterũ iterumq; legiſſem ac relegiſsẽ, pro ſumma tãti hominis opinione vix tandẽ credibile fuit. Galenus adhuc ſimilitudinis & diſsimilitudinis methodum ita celebrauit,velut vnica omnibus inſtituẽdis artibus ſufficeret:eamq; nobis Hippocratis & Platonis eſſe contenderet, quæ tamen Hippocratis

&

& Platonis præceptis & exemplis nulla eſt, imò nulla
eſſe poteſt: At quaſi de methodo ſimilitudinis & diſſi-
militudinis nunquã præcepiſſet, nunquam cogitaſſet,
duas methodos ab illa ſimilitudinis & diſsimilitudinis
methodo diuerſas inſtituit, ad artium conſtitutionem
maximè (vt ait) neceſſarias: alteram διαιρετικὴν, diuiſi-
uam, quæ deſcendat à primo & generaliſsimo per me-
dias differẽtias ad ea quæ præterea diuidi non poſsint:
alteram συνθετικὴν, compoſitiuam, quæ contrà ab indi-
uiduis per medias differentias aſcendat ad generaliſ-
ſimum & primum: ſic enim Galenus appellat, ſic etiam
explicat, vt vna ſit ὁδὸς, via, ὁδοιπορία δὲ διττὴ, progreſ-
ſio autem duplex: vel potiùs ſit illic ὁδὸς, hîc ἄνοδος, re-
greſsio. Atq; hoc Ariſtoteleorũ interpretũ commẽtum
videtur eſſe verbis dũtaxat mutatum, & paulò clariùs,
quàm à Simplicio traditũ: vt ἀνάλυσις Simplicio & γέ-
νεσις ſit idem, quod διαίρεσις & σύνθεσις Galeno. Sed a-
lius poſtea ſimilior etiam locus erit. Galeni definitio-
nes hîc manifeſtæ & apertæ tibi videbuntur: cùm de ſi-
militudine & diſsimilitudine loqueretur, minùs mani-
feſta Galeni fuit oratio, an artificioſam collocationem,
ſimilitudinis & diſsimilitudinis nomine comprehen-
deret, & ex hypotheſi tantùm propterea reſpondimus:
hæc dubitatio hîc fortaſſe nulla tibi fuerit: de re eadẽ
Galenus loqui & ſentire, de qua loquor, & ſentio, vide-
bitur: Vnicam collocandæ & diſponendę artis formam
eſſe dico: Galen' duas hîc videbitur affirmare, nõ vni-
cam. Si igitur ita putas Galenọ placuiſſe, cùm artis ma
teria tota ſit inuẽta, ſit etiã enũtiatione aut ſyllogiſmo
iudicata, diſponẽdæ huius artificioſę materię duas ſpe-
cies eſſe, alterã à generaliſsimo per ſubalterna ad ſpe-
cialiſsima, alterã à ſpecialiſsimis per ſubalterna ad ge-
neraliſsimum, contradictio mihi cum Galeno manife-
ſta te iudice fuerit. Hãc igitur hypotheſin rurſus diſce-
ptemus: videam', egóne, an ille rectè doceat. Hoc du-
plicis methodi documentũ Galenus non etiã Hippo-
crati, vt antea ſimilitudinis & diſsimilitudinis metho-

dum,ſed ſoli Platoni tribuit:Platoniſq; hac de re è Phędro locum ad verbū producit, ſed verbis aliquot mendosè:nos ex ipſo Platonis Phædro ſic conuertimus,vbi Socrates cum Phędro loquitur.Soc.Mihi verò vidētur reuera cætera per luſum acta eſſe. Harū verò, de quibus fortè fortuna diximus, duarū idearum ſi quis arte ipſam facultatem aſſequatur,rem profectò non ingratam conſequetur. Phæd. Quarúmnam idearum: Soc. In vnamquamq; ideam intuens colligat variè diſperſa, vt vnumquodq; definiendo,planum faciat, quod identidem docere inſtituat: Sicut hoc tempore de amore, quod definitum eſt, ſiue rectè, ſiue secùs dictum. Perſpicuitatem igitur,eamque ſibi ipſi conſtantem & conſentientem diſputatio ob id habuit. Phæd. Alterā verò ideam quámnam dicis ô Socrates? Soc. Contrà vt per ſpecies poſsit articulatim diuidere,ſicuti rei natura poſtulauerit, nec inſtar inertis coqui partem vllam frangere conetur. Hic Platonis locus eſt à Galeno citatus, quo Galenus affirmat Platoni placuiſſe duas illas methodos, διαιρετικήν τε καὶ συνθετικήν. At mirifice & chariſsime Galene, te ſiquidem & admiror, & amo, quid hîc agis?quid nobis hoc Platonis loco ſuadere vis?Plato(inquis)duas methodos, duas artium diſponendarū vias proponit, alteram à generaliſſimo per ſubalterna ad ſpecialiſsima, alteram contrariam à ſpecialiſsimis per ſubalterna ad generaliſsimum: imò verò,inquam, Platonis hic locus vnicā methodū,vnicam progreſsionis & collocationis artificioſæ viā inſtituit, à primo & generaliſsimo per differentias medias ad indiuidua: quod definitione ſummi generis primū fieri docet:deinde definiti diuiſione.Ideo Plato συναγωγὰς καὶ διαιρέσεις, collectiones & diuiſiones illic appellat, quibus utriſq; in eadē via vtitur: nec diuerſas omnino vias efficit, ſed definitiones & diuiſiones amoris & Rhetoricę (de quib⁹ in eo libro loquit̃)illa vnica & ſingulari via diſponit:vt ſi Platonis præceptum dubitationis aliquid haberet, exempla tamē dubitationem omnem tollere debue-

debuerint. Citas alterũ è Philebo Platonis locum per-longa oratione. At hîc Plato rurſus idẽ dicit artes oẽs à generaliſsimis per intermedia ad ſpecialiſsima, & ab vnitate ſummi generis ad ſingulariũ infinitorũ multitudinem deducendas eſſe, quanuis contraria via per obſeruationẽ & experientiã ſpecialiſsimorũ & ſingularium primò, deinde ſubalternorũ, poſtremò generaliſsimorũ ſint inuentæ. Quod Ariſtoteles Platonis diſcipulus his Analyticis poſterioribus docuit, vt tã frequenter contra hos errores obijcio, omnes artes à ſenſibus oriri, & inductione ſingulariũ ſpecies obſeruari, vnde poſtea genera oriũtur: attamẽ ſecùs docẽdas eſſe præcipit, à generalibus prænotionibus, à naturâ, imò cauſsâ prioribus & notioribus incipiendo, quia generalia, ſint αἰτιώτερα καὶ ἐπιστημονικώτερα ſpecialibus. Atq; hanc vnicã docendæ artis & diſponendæ viã idem ille magiſter Plato medicorũ exẽplo, id eſt, tibi familiariſſimo, docet in Charmide, qui ad ęgrã corporis partem ſanandã nunquã accedũt, niſi priùs vniuerſum corpus curauerint. Sic diſputationẽ ab vniuerſalib⁹ & generalibus perpetuò deducendã eſſe docet & pręcipit: duas eaſdẽ definitionũ & diuiſionũ ideas in Sophiſta cõmendat: nuſquã docet ſic artes inſtituẽdas eſſe, vt in ijs primo loco ſint ſpecialiſſima, ſecũdo ſubalterna, poſtremo generaliſsimũ. Iſtã, inquã, ἄνοδον συνθετικὴν (quã nominas) Plato nuſquã docet, nuſquam probat: & ſi doceret aut probaret, nõ eſſet mihi religioſius Platonis authoritati veritatẽ præponere, quàm tibi fuit. Tua virtus in veri ſtudio, probatione, & experientia: tua libertas & philoſophia, Platonis errore charior ac potior eſſet. Nec enim συνθετικῇ ἀνόδῳ ars vlla diſpoſita eſt, nec omnino diſponi poteſt: nec à generalibus prænotionibus, vt Ariſtoteles iubet, procederet, nec αἰτιώτερα, ἐπιστημονικώτερα, ἁπλούστερα, ἀρχοειδέστερα præponeret. Præceptũ duplicis methodi citas à Platone, alteri⁹ à ſummo per media ad ima deſcẽdentis, alterius cõtrà aſcendentis ab imis per media ad ſummũ: Exemplum

utri-

vtriuſque methodi citas à Platone. At Plato ſecundæ methodi nec præceptum, nec exemplum vllum habet. Quamobrẽ philoſophos omnes obteſtor & oro, vt hęc attentè cõſiderent, mihi nihil confidant & credant: Platonis doctrinam cum his Galeni dogmatis & placitis conferant: ſcholaſticas nugas recognoſcẽt. Iſta nimirũ commutatis verbis ſcholaſtica commenta ſunt ἀναλύτως καὶ γενέσεως. Atque perlectis ac perſpectis locis, ſi dixeris Galeni quoq; ſententiã à Platonis ſententia nihil differre, ſed vnã & eandẽ eſſe, ad hypotheſin reuertar, tibíque ex pacto inter nos cõſtituto reſpondebo, te contentioſè & inconſtãter contra nos agere. Artificioſæ materiæ, iam prorſus inuẽtæ ac iudicatæ vnicã collocationem ac formam ſtatuo: tu plures à Galeno ſtatuis, tantíq; authoris ſentẽtia nos premis: tũ contraria veritate permotus, neſcio quid nobis alienæ famæ potiùs, quàm tuæ metu παλινῳδεῖς. Sed id bone vir, qui mihi Galeni doctrinam tam vehementer opponis, tecum liberè nullo Galeni metu conſidera. Galenus ſeruos appellat, qui ſe vel Hippocraticos, vel Platonicos, vel etiam Galenicos aiunt eſſe: Galeni itaq; lege liber eſto. Si cõperias à Galeno duas collocãdæ artis ſpecies ac formas falſò doceri, quibus totam materiã artis iam inuẽtam, etiã iudicatam collocari doceat, tantum Galeni errorem mecum fugito, cùm vnicam eſſe iam ſentias: ſi malueris ab eo vnicam methodum, id eſt, vnicã diſpoſitionis huius artificioſæ viã doceri, te ipſum damnato, qui temerè Galenum nobis objicias, & præſtãtiſſimam philoſophiæ regulam ſciens & prudens conturbes & impedias. Galenus in philoſophia liber eſſe voluit: rerum experientiam, vtilitatem, vſum, finem maximè ſibi propoſuit, nec vllis magiſtris pepercit: Platonem, Ariſtotelem, item Pollucem præceptorem, alióſq; permultos, vt ſimpliciter credulos, nec ſatis veri ſtudioſos irriſit, qui nullo adhibito iudicio, nullo de reb' experimento ſumpto, temerè ſcriptis atque auditis rebus καὶ λέξεσιν ἠλιθίαις, & opinionibus ſtultis, vt ipſe loquitur,

560

tur,credidiſſent. Virtutem igitur Galeni imitemur,nec hominis gratiâ,eorũ ſimiles efficiamur,quos meritò à Galeno reprehẽſos arbitramur. Optima ille voluit,nos idem velimus: non omnia potuit, nos aliquid pro noſtra parte conemur: In Galeno, Galeni virtutes imitemur,nec inertem inexperientiam,omnis erroris ac temeritatis magiſtram,vt Plato, vt Ariſtoteles cenſent,à Galeno interprete tantoperè damnatam,in Galeno ſequamur: cõmenta illa de ſcholis accepiſſe cenſeamus. Vnicã methodũ primò fecit,ſimilitudinem & diſsimilitudinẽ: ſcholaſticũ cõmentum eſt: deinde duas, διαίρεσιν καὶ σύνθεσιν· inconſtans etiã commentũ eſt, & abſurdius ſuperiore cõmentũ. Sed tamen his tã multis cõmentis adhuc inſolẽtiora ſunt ea,quę tertiò loco conſequũtur. Sunt enim tria capita,ait: Primũ circa compoſitionẽ & diuiſionẽ: ſecundũ circa ἀκολουθούντων καὶ μαχομένων γνῶσιν, conſequentium & repugnãtium cognitionem: tertium præterea quod circa mutuã rerum μεταβολὴν, cõparationem,tum maiorum,tum parium,tum ſimilium: quibus reſpondet eiuſdem & diuerſi cognitio. Hæc adhuc Galeni verba ſunt, quibus variæ collocandæ artis ac diſponẽdæ ſpecies ac formæ verè deſcribi tibi videbuntur: mihi verò nequaquam verè deſcribi videbuntur. Ergo tuam, quoniam ita vis, hypotheſin animaduertamus: Tres nouæ methodi (ais) hîc à Galeno proponuntur: Imò verò,inquam, ſuperiores etiã iam contextæ retexuntur. Methodus ſimilitudinis & diſſimilitudinis vnica primùm facta eſt: hac trium methodorum partitione à Galeno damnatur: nec certè vlla præcipue de tribus efficitur: διαίρεσις καὶ σύνθεσις, duæ diuerſæ methodi factę priùs erant: hîc è duabus vna conficitur: At impoſsibile eſt, vnã & eandem artem vtroque ordinis genere ſimul inſtitui. Sed dicetur fortaſſis in vno genere duas ſpecies hîc à Galeno comprehendi. Eſto, prætereatur illud: grauius enim & maius eſt, quod hîc requiro. Secundo capite,conſequentium & repugnantium conſideratio methodus efficitur. At

μαχόμενα, quæ dicuntur, ſi ſint Ariſtotelis ἀντικείμενα, oppoſita, argumenti quidē logici magnū & amplū locum cōplectuntur, ordinis tamen & methodicæ diſpoſitionis ſymbolum nobis nullū interpretātur: ἀκόλουθα, exceptis oppoſitis, omnia ferè argumentorum genera continent: Cauſſę enim ex effectis plerunq;, & viciſſim ex cauſsis effecta conſequūtur: & in cæteris argumentis eodem ferè modo. At argumenta materiam artiū & diſputationū, vt antè iam dixi, prębent: formā, ſpeciem, collocationē, id eſt, methodū nō prębent. Tandē verò capite poſtremo, cōparatorum genera, maiorū, minorum, parium, ſimilium, quàm artificioſæ collocationis & methodi, vel obſcuriſsimam notam habent? Ingentē librum parabolis & cōparationibus impleueris, quid obſtabit, quominus liber iſte confuſiſsimè, & ſine vlla methodo progrediatur? Nec enim comparatio, vt eiuſdem ac diuerſi conſideratio, vllā in ſe continet admonitionē, quid primum, quid ſecundū, quid tertium eſſe debeat, id eſt, methodi nullū ſymbolum, nullū ſignum, nullum documentū habet, materies eſt informis. Nec omnino tamē ars vlla cōparationibus ſolis efficitur: vt dicatur ſaltē ſcientiarum & artium materia propria & vniuerſalia ſymbolis illis ſignificari, & occaſione aliqua excuſetur Galeni locus: Huc enim fortaſſe redierit Ariſtotelicæ methodi turbator ille neſcio quis, vt affirmet, μεταβολῆς nomine non diſpoſitionē ac collocationem, ſed vt antè iā dixi, facile argumentū & euidentē declarationē à Galeno proponi. Cur igitur nobis de methodica artiū conſtitutione præcipiētibus, Galenus tanquā contrarius obiicitur? Ego de artiū iam inuēta, imò etiā iudicata materia diſputo, quomodo collocanda ſit & ordināda: Galenum dicis de materię ipſius inuētione pręcipere. Cur igitur authoritate doctoris huius tā ſtultè & imprudenter abuteris? Quamobrē Galenus, ſi μεταβολὴν pro præcepto inueniēdę artis poſuit, ridiculè nobis opponitur; ſi collocandæ artis ſpecies & diſponendæ tradere voluit, fallitur. Hactenus hypo-

thesin

theſin ita diſceptatam habemus, vt vnicã methodum, vnicum diſponendę artis modũ, Galeni authoritate dicere nihil prohibeamur. Tot tãq; varias methodos Galenus efficit, modò vnam, modò duas, modò vnã illam relinquit, & è duabus his vnicam facit, duáſque alias inſtituit: omniaque hęc tam varia, tamq; ſine methodo effuſa, in vno & eodem libro tradit. Poſtremus eſt Galeni de methodis locus ἐν τῇ τέχνῃ ἰατρικῇ, in arte medica. Τρεῖς εἰσὶν αἱ πᾶσαι διδασκαλίαι τάξεως ἐχόμεναι· πρώτη μὲν, ἡ ἐκ τῆς τοῦ τέλους ἐννοίας κατὰ ἀνάλυσιν γινομένη· δευτέρα δὲ, ἡ ἐκ συνθέσεως τῶν κατὰ ἀνάλυσιν εὑρεθέντων· τρίτη δὲ, ἡ ἐξ ὅρου διαλύσεως, ἣν νῦν ἐνιστάμεθα. καλεῖν δ' ἔξεστι τὴν τοιαύτην διδασκαλίαν, οὐ μόνον ὅρου διάλυσιν, ἀλλὰ καὶ διάπτυξιν, ὥς τινες ὠνόμασαν· ἢ ἀνάλυσιν, ἢ διαίρεσιν, ἢ, ὥς ἕτεροί τινες, ἐξάπλωσιν, ἢ ἐξήγησιν, ὡς ἄλλοι. Tres ſunt omnes doctrinæ, quæ ordinem ac diſpoſitionem ſequuntur: Prima quidem, ex finis notione & intelligentia ſecundum reſolutionem inſtituta: Secunda verò, ex eorum compoſitione, quæ per reſolutionem fuerint inuenta: Tertia autem, ex definitionis diſſolutione, in qua nunc inſiſtimus: vocare verò licet eiuſmodi doctrinam non ſolùm definitionis diſſolutionem, ſed etiam explicationem, vt quidam nominarunt: aut reſolutionem, aut diuiſionem, aut vt nonnulli alij, explanationem, aut expoſitionem vt alij. Hæ trium methodorum Galeni definitiones ſunt: In duabus primis Galenus contra morem ſuum vehementer obſcurus eſt, iiſque videtur illud interpretum ἀναλύσεως καὶ γενέσεως commentum complecti. Prima methodus, ait, eſt ex notione finis per ἀνάλυσιν· vt Simplicij ἀνάλυσις καὶ γένεσις planè ſit Galeni ἀνάλυσις καὶ σύνθεσις· tantumque pro Galeni verbo σύνθεσις, Simplicius verbum γενέσεως vſurparit: Et ſanè Galeni interpretes hunc in locum, Ariſtoteleorũ interpretũ illud pro eodem ſic afferunt: imò Galenus ipſe id affirmat, quia docet prima methodo res inueniri, ſecũda res inuẽtas cõponi, quia

A iii paulò

paulò pòſt cùm ait, ſecundam & tertiam methodos à veteribus traditas ac celebratas eſſe, primæ ſe inuentorem eſſe dicit: *οὐδεὶς μέντοι γε τῶν πρὸ ἡμῶν ἔγραψε τὴν ἐκ τῆς τοῦ τέλους ἐννοίας ἀρχομένην διδασκαλίαν, ἐξ ἧς αἱ πᾶσαι τέχναι συνίστανται*. Nullus verò ſuperiorũ tradidit eam (quæ à notione finis incipit) doctrinam, ex qua omnes artes cõſtituuntur. Hæc, inquam, cùm ait, ait prima illa methodo omnes artes conſtitui. Et rurſus paulò pòſt Galenus idem ait, cùm docet tertiã methodum (quam vocat *ὁρικὴν*, definitiuã) *εἰς σύνοψιν καὶ μνήμην*, ad cõpendiũ & memoriã valere plurimùm, attamen *ἀξιώματι τε καὶ μεθόδῳ*, dignitate & methodo à prima illa Analytica ſuperari. Hîc igitur prima Galeni methodus eſt, qua inueniuntur (vt ait) artes, & conſtituuntur, earum fine primùm animaduerſo & propoſito: deinde iis, quæ ad finem ſecundo, tertio, quarto, cæteríſque locis deinceps proximè pertinent. Et iſta nimirũ fuerit ex notione finis methodus, quam rurſus Galenus in libro de medicæ artis conſtitutione, nõ ſolùm præcepto, ſed etiam exemplo celebrat, cùm medicam artem conſtituendam ſic eſſe iubet, vt finis primùm noſcatur, ac definitione comprehẽdatur: tum partes, quæ fini proximæ ſunt, diuidantur, & ſuis differentijs definiantur: deinde partiũ genera rurſus diſtribuantur, ac differentijs item ſuis definiantur, partéſq; oẽs ad vltimas particulas iſta via deducantur. Quæ Galeni ſententia cùm eiuſmodi ſit, certè Galenum ſecutus eſt Simplicius, & vtriuſque analyſis eſt vna, Galeniq; ſyntheſis, Simplicijq; geneſis rurſus vna: analyſiſq; ſic à fine generaliſſimo primóq; deorſum per ſubalterna ad ſpecialiſsima deſcendens, *διαίρεσις* erit, quam Galenus appellauit antea: ſyntheſis cõtrà à ſpecialiſsimis per ſubalterna ſurſum aſcendens ad finem primum & generaliſsimum, ſyntheſis erit eadem, quæ dicta & definita priùs eſt. Tertia methodus ſatis apertè explicata eſt, quæ nempe ex definitione, & definitionis explicatione conſtat. Verumenimuero per Deum immortalẽ, ô philoſophi, ô Galeni ſectatores & æmuli (quorum in Academia Pa-

riſienſi

562

tiſienſi doctiſsimum,& in omni literarum doctrinarũque genere florentiſsimum numerum & prædico libẽter,& ex animo complector,& colo)mecum ſtudioſè & attentè quæſtionem infinitis hominũ ſcriptis agitatã perpendite. Alicui ueſtrûm fortaſſe (cui aduerſus Ariſtotelem dicere audacia tãtùm uideretur)furor hîc eſſe uidebitur, quòd in Galeni(quem gentes ac nationes omnes pro maximis eius in hominum genus meritis iure meritiſsimo in cœlum penè tollũt: quem ipſe omnibus poſt illa aurea uetuſtatis liberáque ſecula, philoſophis antepono)quòd in Galeni methodos, inquam,liberiùs inquiram:ſed furor hic, Platonis furor fuit,Ariſtotelis furor fuit,Galeni denique furor fuit: quo incenſi,uigiliis,laboribus,ſtudiis ſapientiæ totos ſe penitus dediderunt: eiúſque gratiâ homini nemini pepercerunt,& ueras atque humanæ uitæ neceſſarias artes quærere & parare modis omnibus cõtenderunt, falſas & inutiles refellere, & dãnare nõ formidarunt. Philoſophia Platonis, Ariſtotelis, Galeni magnam quidem partem, præſtantium artium confirmatio eſt,ſed multò maximam,uanarum opinionum refutatio eſt:imò ſi decem in partes horum hominum philoſophiam doctrinámque totam diuiſeris,uix ac ne uix quidem decima pars in ſolidæ utiliſque ſcientiæ confirmatione fuerit:reliquæ omnes partes in refutationi bus occupatæ reperientur. Quare ſi quod Plato, quod Ariſtoteles, quod Galenus imprimis cum ſua ſumma gloria fecerunt,id enitor & contendo, cur à Platonis, ab Ariſtotelis,à Galeni ſectatoribus & æmulis de ſtudio ſimili judicium tam diſsimile nunc audio? Platonis,Ariſtotelis,Galeni cõſilium,uoluntas,principium, meum conſilium,mea uoluntas,meum principium eſt: experientiam, uſum, utilitatẽ, finem rerum in tradendis artibus ſibi propoſuerunt, opinionem magiſtrorũ & authoritatem nullã ſibi propoſuerunt. Ergo miſſa Galeni authoritate,Galeni methodos ſpectemus,uideamus utrùm artificioſæ materiæ iam inuentæ ac iudi-

catæ diſpoſitio,forma, collocatio triplex,an unica ſit: utrùm tres ſint τάξεως διδασκαλίαι,ἀναλυτικὴ, συνθετικὴ, ὁρικὴ,ut Galenus ex hypotheſi ac pacto tuo nunc ait,an unica à generalibus prænotionibus per ſubalterna ad ſpecialiſſima deſcendendo,ut cum Ariſtotele defendo: & quidnam ſit, quod Galenus hîc ait. Docet Galenus, analyticam methodum dignitate principem eſſe, id laudo: docet hac methodo omnes artes conſtitutas eſſe: id ut uerum & Ariſtotelicum ſuſcipio: ſi nomine συστάσεως, conſtitutionis, collocationẽ & diſpoſitionẽ intelligit:docet hac methodo finem primo, deinde finem ſequentia ſecunda ſecundo, tertia tertio, quarta quarto loco paulatim conſtitui: & illud eſt,quod de vnica & ſingulari methodo tantopere, & tam ſæpe fero,quòd generaliſſimum primò, deinde ſubalterna, tum ſpecialiſsima,uera methodus conſtituat. At Galenus docet iſta uia artes inueniri, id non laudo: artes enim, ut iam dixi, omnes inductione ſingularium & ſpecialium per ſubalterna,ad generaliſsimum aſcẽdẽdo,ſunt inuentæ, vt Plato docuit, ut Ariſtoteles decimoquarto huius libri pulcherrimè docebit: imò,ut Galenus ipſe plurimis locis de empiricis diſputans exponit,cùm docet ſingularium exemplorum experientia, obſeruatione, hiſtoria, generalia artium documenta inueniri,& ratione confirmari, Galenus gloriatur illius analyticæ methodi ſe primũ inuentorem & authorem eſſe:in quo Galeni non ſolùm modeſtiam,ſed memoriam ualdè requiro, qui antea Platonem totius ὁδοιπορίας, ὁδοῦ καὶ ἀνόδου ſcriptorem & authorem è Phędro & Philebo produxerit & appellarit,& in medicæ artis conſtitutione,ueterum philoſophorum documentum eſſe dixerit. Magna ſunt & grauia,ſed tamen uera,ſed aperta,quæ diſputo:nec tamen tanti doctoris emendandi cauſſâ potiùs ea diſputo,quàm ut hominũ noſtrorum mentes ab opinionum de magno authore aliquo cõceptarum errore, ad rerum ipſarum conſiderationem,demonſtrationem,ueritatem reuocem. Sed

de

de prima Galeni methodo hoc habeo, ab eo dici nunc ἀναλυτικὴν methodum, quæ διαιρετικὴ dicta priùs eſt ab eodem. Secundam methodum συνθετικὴν facit, eandē uidelicet, quam antea à ſpecialiſsimis per ſubalterna ad primum finem & generaliſsimum. Hac putat artes ſuperiore methodo inuentas, diſponi & collocari: fallitur, ut antea iam docui. Nulla ars à poſterioribus naturâ, & ignotioribus procedit (peteret enim τὸ ἐξ ἀρχῆς, & prodigioſum chaos efficeret ſublimibus pedibus, abiecto deorſum capite deformatū) ſed contrà, diſciplina omnis à generalibus ad ſpecialia procedit, quia illa ſunt αἰτιώτερα καὶ ἐπιστημονικώτερα, ut Ariſtoteles uerè docet. Quare συνθετικὴ methodus nulla eſt. Quid ὁρικὴ methodus, quā tertiam Galenus hîc efficit, quámque ſe ſecuturum in collocatione τέχνης ἰατρικῆς prædicit? quam uiā proponit? quid habet in hac quæſtione à ſimiliū, diſſimiliū, pariū, maiorū, minorū collatione, à cōſequentiū & repugnantium cognitione, ab eiuſdē & diuerſi conſideratione? quid, inquā, habet ab iis argumētis diuerſum? Definitio enī, argumentū eſt, materiáque eſt, quæ diſponēda & ordine collocāda proponitur: nō eſt diſpoſitionis, non ordinis, non methodi formula, quæ moneat de mēbris artis ac partibus, quid primum, quid ſecundum, quid tertium, ac deinceps eſſe debeat: materia eſt, inquam, quæ locis illis gradatim diſponitur. Si definitio generaliſsima ſit, erit primo loco ſtatuenda, ſi ſubalterna medio, ſi ſpecialiſsima infimo: at definitio per ſe nulla methodicæ collocationis eſt ſignificatio, non magis quàm genus, quod ſummum, medium, infimum ſimiliter eſſe diceretur. Agè uerò, ad Galeni principia, ad uſum artium & doctrinarū (de quarum methodo & ordine diſſerimus) experientiam redeamus: longioris diſputationis contētione nihil opus eſt: principiorum illorum conſideratione duntaxat opus eſt, ut intelligas quàm ruinoſā hypotheſim ſuſceperis, qui uarias artium formas & methodos à Galeno uerè propoſitas eſſe defendis: ut intelligas, inquam, tres methodos, tres

τάξεως διδασκαλίας non eſſe,ſed unicã & ſingularẽ, quã tantoperè uendico, quámq; Galenus hoc extremo loco nominat ἀναλυτικὴν. Agè igitur, naturæ ordinem illum,ordinẽ Hippocratis, Platonis, Ariſtotelis, Galeni etiam ordinem ἀναλυτικόν,quoniam ſic appellare tandem uult,ſequere: ex tota artis iam inuenta, ſed confuſa materia,generaliſsimum primo, ſubalterna medio, ſpecialiſsimũ poſtremo ſtatue, non in una arte aliqua, ſed in omnibus omnino,in Grãmatica, Rhetorica, Logica,Arithmetica,Geometria,Muſica,Aſtrologia,Phyſica, Ethica, & quauis omnino diſciplina, facillimè eã diſces,facillimè eam ad uſum deduces, qui finis eſt õniũ ſcriptarũ artiũ. Atque hoc modo artes illæ omnes, (quáuis in parte aliqua fortaſſe nõ ſatis accuratè)tamẽ ſi ſummam ſpectes uniuerſam, collocatæ ſuis authoribus uidentur & diſpoſitæ. Quod eſt in Grammatica, Rhetorica, Logica, Arithmetica, Geometria, & quauis omnino diſciplina primo loco poſitũ,id eius diſciplinæ ſcriptori viſũ eſt generaliſsimũ,id eſt naturã primũ & notiſsimũ,quòd ſine cõſequentib⁹ cõmodè doceri poſſet & inſtitui, cõſequẽtia verò ſine eo nõ itẽ poſſet. Alii appellãt cauſſã,alii elementũ,alii principiũ,alii initiũ,alii ſimpliciſsimũ:imò Ariſtoteles ipſe ſic appellat,qui generalia dicit,ſpecialibus αἰτιώτερα,ἁπλούστερα,ἀρχοειδέστερα.& hæc õnia in eodẽ ſtatuit, ut in Grãmaticis diceret aliquis literã,unde dictio & oratio,in Arithmeticis unitatem, unde numerus, in Geometricis punctum,unde linea,ex qua ſuperficies & tandem ex ſuperficie corpus oritur. At de uerbis ne curioſè ſoliciti ſimus, ut ueriſſimè iubet Plato, ut ſæpiſsime Galenus admonet,rem potiùs teneamus. Omnibus artium ſcriptoribus Ariſtotelicam methodum placere dico:quódque in artibus primo loco ſtatuunt,id illis generaliſſimum videri confirmo, quia poſsit eius doctrina facilè ſine conſequentibus accipi, conſequentium verò non itẽ ſine præcedentis doctrina. Non dico, inquam,omnes artifices id penitus aſſequi, neque nuſ-

quam

quam labi, ſed iſta via ſola & vnica velle progredi, & artis eam partem, (quam cæteris primo loco præponant) illis generaliſsimam, naturáque primam & notiſsimam videri: quam medio ſubiungant, ſubalternam, quam infimo, ſpecialiſsimam. Fac (iterum dicam) in omnibus artibus periculum, experiêris hác methodum ſolam adhiberi, quæ à maximis & notiſsimis tum mẽti, tum ſenſui procedat, vt Hippocrates cenſuit: quæ ab vnitate per medium numerum ad infinitatem deſcendat, vt Socrates in Philebo docuit: quæ à primis & immediatis prænotionibus per ſubalternas ad ſpecialiſsimas perueniat, vt Ariſtoteli placuit: quæ etiam à notione finis incipiens, proxima quæque partiens ác collocãs, ſecundo loco ſecũda, tertio tertia, quarto quarta, quinto quinta, ac deinceps ſimiliter im vltimis particulis acquieſcat, vt Galenus inſtituit. Quę enim ſic præcedent, erunt conſequentibus priora conſecutione, ordine, cauſſa, ſimpliciter & naturâ: erunt αἰτιώτερα, ἁπλούστερα, ἐπιστημονικώτερα, ἀργοειδέστερα, ut ex Ariſtotele dictum eſt. Facito etiam, ſi lubet, quò magis res confirmetur, de duabus reliquis Galeni methodis idem in iiſdem artibus periculum, rẽmque præſentem ac velut oculis ſubiectam experientia præſenti diſceptato. Ceram eandem variis formis informari, ſi quis affirmanti tibi negauerit, præſentis operis exẽplo, affirmationis tuæ fidem facies: in calefacta & emollita cera Achillem, leonem, Cæſarem effinges. Simillimum certamen nobis eſt: Galenus rectè docet (ut affirmas) eandem artis materiam pluribus methodis variiſque ordinibus diſponi poſſe, id verò inficior ac pernego: vnicam, eámque à generalibus prænotionibus eſſe dico. Eſto igitur nobis artis vnius tota materia, ſed rudis & indigeſta, informis & prorſus confuſa: miſtæ ſint definitiones & partitiones, regulæ omnes ac inſtitutiones perturbatæ. Agẽ, duas Galeni methodos, συνθετικὴν καὶ ὁρικὴν hîc experire: συνθετικὴν priùs adhibe: ſit hęc ma-

 teries

teries artis tam confuſa, Grammaticæ: quid ſecundũ hanc Galeni methodum facies? ſi primo loco ſtatuas ſpecialiſsima, medio ſubalterna, poſtremo generaliſsimum,vt Galeni definitio iubet, quid ages? Si tres annos in Grammaticis puer inſtituatur, ad tuam iſtã Galenicam methodum, ſi Grammaticæ magiſter fueris, primum annum conſumes in regulis ſyntaxeos, vltimis primùm, deinde mediis, tum primis, partiumque orationis nõdum cognitarum mirificam ſtructuram inſtitues: Anno ſecundo cùm docueris ſyntaxim, ad etymologiã venies, & partes orationis explicabis, interiectiones, præpoſitiones, coniunctiones, aduerbia, participia, verba, pronomina, nomina, item ſyllabas & literas declarabis: ſic enim retrogradus à naturâ poſterioribus ad naturâ priora conſcendes: atque in tenebris viatori lumen tutioris viæ gratiâ præferes, ſed ponè vagantem & errantem in vmbra corporis videlicet occultabis: & quod omnino fieri non poteſt, vt antè partium (quas partes eſſe neſciat) puer ſyntaxim condiſcat, hoc iſta caligine nẽpe conficies. Qua ſtultitia, quæſo te, quænam maior in artibus inſtituendis fingi cogitarúue poteſt? Quid? in Geometria quid facies? quomodo γραμμικαὶ ἀποδείξεις illæ tantam doctrinæ perturbationem ferent? Euclidis libri ſunt quindecim, decimusquintus tibi primus erit, decimusquartus erit ſecundus, & dinceps ſic inuertentur reliqui: ſolida primùm, tum ſuperficies, tertio loco linea fuerit. At quas demonſtrationes hic ordo συνθετικὸς habebit? ex antecedentibus theorematis & problematis conſequentia, analytica via demõſtrantur: an etiam contrà per hanc viam poterunt Euclidis priores propoſitiones è poſterioribus demonſtrari? An Geometras putamus iſtam methodum ſine riſu audituros? non potiùs omnis ordinis ineptiſsimam & inſulſiſsimam peruerſionem iudicaturos? Quare ſecunda methodus Galeni, ſecunda τάξεως διδασκαλία nulla eſt. Perge ad ὁρικὴν methodum, ſignúmque

565

númque eius in eadem illa rudi, cuius uoles artis, materia imprime, quid ex eius forma primum, quid ſecundum, quid tertium, quod denique ordinis indicium ac veſtigium cernes? In libris Varronis, Donati, Diomedis, Priſciani, veterúmque Grammaticorum, Grammaticæ artis regulæ diſperſæ quondam fuerunt, quæ nunc compendiaria Logicæ methodi via facilè breuitérque ſunt comprehenſæ. Quid ſi, antequam Grammatica ſic ordinata eſſet, Galenum de ordinãda Grammatica conſuluiſſes, tibique reſpondiſſet ὁρικὴν methodum ſequendam eſſe, rem definiendam, & definitionem partibus explicandam, quid feciſſes? Hoc enim reſponſo neſcires quid primum, quid ſecũdum, quid tertium ponere debuiſſes. Experire idem in reliquis artibus, idem reperies. Quare tertia hæc methodus, nulla eſt methodus. Tres methodos Galenus efficit: tres motus ſimplices Ariſtoteles facit, vnũ ab imo ſurſum, alterum à ſummo deorſum, tertium in orbem circa imum: prima Galeni methodus ἀναλυτικὴ, eſt deorſũ, ſecũda συνθετικὴ, eſt ſurſũ, tertia igitur ὁρικὴ qualiſnam erit? in orbémne conuertetur circa imum? Si duas primas methodos Galenus nudè propoſuiſſet, non tot verbis & locis definiſſet ὁδὸν ἄνοδον, dicerẽ perlibẽter, excuſandi Galeni gratiâ, ὁρικὴν, vt materiã quãdã artis in verã methodũ incidere: At primam definit à primo & à generaliſsimo per ſubalterna ad infima: ſecundam contrà, ab infimis per ſubalterna ad generaliſsimum: in iiſque eandẽ viam facit, vt Ariſtotelis interpretes, ſed inuerſam: & ab vtriſque methodis ὁρικὴν tamen diſtinguit, & ea ſe in hoc opere vſurum prædicit, quia ſit magis compendiaria, quàm prima, magiſque ad memoriam apta: ſed verbis prædicit, parúmque cogitat & æſtimat, quod prædicit: Nec enim cõpẽdii quicquã eſt definitio, ſed ἀναλυτικὴ καὶ διαιρετικὴ collocatio, quæ ſuo quodque ordine conſtituens, unam rem uno tantùm loco conſtituit: Nec definitio, vllum eſt memoriæ ſubſidium, ſed illius diſpoſitionis ordo.

ordo. Galenus Logicam definitam, Logicam inuentionis ac diſpoſitionis partibus diſtributam non habuit, vt iam dixi, methodum incerta Logicæ parte non repoſuit: hinc errores tam multi: Methodi nomine modò incurrit in inuentionem, cùm ferè vnumquodque argumentum, methodum facit, vt conſentanea & diſſentanea, item comparationes parium, maiorum, minorum, ſimilium, diſsimilium: Item eiuſdem ac diuerſi conſyderationem, tandem etiam definitionem: modò incurrit in diſpoſitionem, cùm διαιρετικὴν καὶ ἀναλυτικὴν ὁδὸν, item συνθετικὴν ἄνοδον, methodos efficit: vel potiùs ὁδοιπορίας eius nomine, totam Logicam confuſa quadam notione comprehendit, cùm altera via doceat res inueniri, altera diſponi: quæ duæ Logicæ partes totam Logicam complectuntur. Itaque ſimplicem & imperitum lectorem (qui Logicæ nullam definitionem, nullā partitionē habeat, quique omnia Galeni ſcripta in hanc, quæ nobis opponitur, ſententiam pro catholicis habeat) quibus in tenebris hîc arbitramur futurum? Chryſippi oratio (ait in placitis Galenus) bis & ter & quater ſtudioſè quidē & accuratè dictis eius conſyderandis legenda eſt: atque ita demum perſuadebitur, quod in prouerbio eſt, eſſe verum, λαβὲ μηδὲν, καὶ κράτει καλῶς. Cape nihil, ac tene fortiter. Omnes Galeni methodos (qui tanti hominis nomine contra nos abuteris) bis, ter, quatérque lege, ac ſtudioſè & accuratè relege, cum rebus & exemplis propone: tot viarum anfractus & ambages cùm è libris audieris, ad itinerum experiētiam aggredere; unicum cùm in omnibus omnium artium regionibus iter à generalibus & vniuerſalibus inueneris, ſi reliqua tamē requires, prouerbii tandem memento, λαβὲ μηδὲν καὶ κράτει καλῶς. Si Logicam, vt ſæpe repeto, definitam, ſi partibus inuentionis & diſpoſitionis diſtinctam Galenus habuiſſet, ſi doctrinam de cauſsis, effectis, oppoſitis, comparatis, diuiſionibus, definitionibus, & cæteris argumentis, inuentionis eſſe: ſi enūtiationem

tiationem & ſyllogiſmum ac methodum diſpoſitionis eſſe, à doctoribus & magiſtris, à quibus iſta didicerat, audiſſet: vnicam diſpoſitionis artificioſæ viam, vnicam methodum tradidiſſet: iuuenis commenta iſta audierat: ſeria deinde perpetuáque ſtudia ad altiores artes (in quibus excelluit) tota contulit: de Logicis tam multa quæ ſcripſit, audita de magiſtris, è libris excerpta, exercẽdi ingenij gratiâ tranſtulit: qualia eſſent, in uſu & exemplis non obſeruauit: Ac quanuis librum de dogmatis Hippocratis & Platonis à ſe diligenter elaboratum dicit, res tamen ipſa (quod diſſerui) ſine argumentis: res inquam, id palàm atque apertè teſtatur. Verumenimuerò quæſtionem hanc primam cum Philoſophiæ ſalute, deinde quoad fieri poterit, cum Galeni laude concludamus, ſicut antea dubiam hac de re locis aliquot Ariſtotelis ſententiam concluſimus. Galenus de artium conſtitutione & compoſitione tam multa præcepit: in iiſque præceptis, contra veram Ariſtotelis methodum nobis obiicitur: Galenus experientiam, vſum, vtilitatem, præceptorum omnium & dogmatum magiſtram vnicam eſſe docuit: experientia verò, vſus, vtilitas Grammaticæ, Rhetoricæ, Logicæ, Mathematicæ & philoſophicæ cuiuſuis doctrinæ, vnicã methodũ illam à generalibus ad ſpecialia, ab vniuerſalibus ad particularia requirit, vt faciliùs diſcatur, vt faciliùs exerceatur. Hoc igitur ſatis ſupérque mihi fuerit, ad concludendum quod volo, vnicam illam à generalibus & vniuerſalibus, & ſingularem methodum eſſe: attamen tanti Galenum facio, vt ſi librorum (quos tam multos conſcripſit) experientia, vſus, vtilitas aliã methodum, aliámque diſpoſitionem capiat, quàm Ariſtotelicam ab vniuerſalibus ad ſingularia: aut ſi quis eius liber totus & integer, artem aliquam integram, & totam ſola ſimilitudine & diſſimilitudine artificioſè componat, quæ prima methodus eius eſt: aut à ſpecialiſſimis per media ad generaliſsimum artificioſè excitet, quæ σύνθεσις eius eſt: aut ſola conſequenti-

um & repugnantium conſideratione artificioſè conſtituat, quæ methodus alicubi de tribus ei ſecunda eſt: aut ſola comparatione maiorum, minorum, parium, ſimilium, aut eiuſdem & diuerſi conſideratione artificioſè conficiat, quæ tertia: aut ſolis definitionibus via & ordine deducat, quæ de tribus poſtremis vltima eſt: ego me in Galeni ſententiam authoritatémque ſeruum ſponte deuoueam: & quod non videam, attamen quia Galenus dicit, videre me dicam: & quod non teneam, quia Galenus dicit, comprehendere me dicam: *καὶ μηδὲν λαβὼν, κρατήσω καλῶς.* At Galenus ex omnibus philoſophis quanuis diuerſis locis, diuerſis temporibus, diuerſis occaſionibus, nunc diſcipulorum & amicorum rogatu, nunc obtrectatorum impulſu incredibilem quendam librorum numerum conſcripſerit, viam tamen illam, quam primò *διαιρετικὴν*, quam etiã poſtremò *ἀναλυτικὴν* vocat, à prioribus naturâ & notioribus ſequi vehementer voluit: ſic in omnibus diſputationibus ſuis ſummam quæſtionem proponit, eámque toto opere per diuiſas partes exequitur: quæ ab vniuerſalibus & generalibus via eſt: nuſquã à ſpecialiſsimis per ſubalterna ad generaliſsimum, artem vllam totam & integram inſtituit, quod *ἀνόδου συνθετικῆς* eſſet exemplum: nuſquam cæterarum methodorum vna aliqua ſola vnam artem tradit. Quamobrem Galeni experientia & vſus Ariſtotelicam methodum vnicam eſſe confirmat. Vnum ſi addidero, rem hanc perorabo: multa contra Galeni methodos, vel potiùs contra neſcio quos Galeni doctrina abutentes fatuos diſſerui, quamobrem vnica ex iis methodus eſſet, reliquæ non eſſent methodi, non eſſent artium collocandarũ modi: Galenus in libro *περὶ τῆς τέχνης ἰατρικῆς*, dicit ſe *ὁρικὴν* methodum ſecuturum, & velut ab Ariſtotelica illa ſingulari, & vnica à generaliſſimo per ſubalterna ad ſpecialiſſima, methodo diuerſam. Quid igitur, ſi Galenus hanc noſtram *διαιρετικὴν καὶ ἀναλυτικὴν*, vt appellat, methodum in hoc etiam ipſo libro ſequatur,

tur,